

Panu

Isänmaa

Itsenäisyyspäivä on takana-päin, sana isänmaa kaikkien huuilla. Kunhan vain emme laula: "On taasen vietetty juhlahetki ja eri suuntiin on eessä retki..."

Törmäämme sanaan isänmaa muulloinkin kuin vain itsenäisyyspäivänä, totta kai. Elämehän samassa isänmaassa.

Elämmekö? Siinä sitä ollaan, sillä kaikki eivät tunne eläväänsä. Olen "törmännyt" sanaan isänmaa viime vuosina mitä yllättävimmissä tilanteissa tai, oikeastaan, törmäilyä kai en ole minä, olen vain joutunut todistajaksi. Sana ärsyttää joltakin ihmisiä, eräitä nuoria, eräitä vanhoja. Kuulee suupeli vinossa lausuttuja huomautuksia, jonkun kuulijan silmissä välähtää kummasti, puheääni on katkerankitkerä.

Olen usein koettanut miettiä, mistä on kysymys. Myönän, että olen kasvanut ja että minut on kasvatettu kuin myös, että elämä on koulunnut minua sillä tavalla, että sana ei ole minulle koskaan ollut ongelmallinen sana. Isänmaa on isänmaa, isäin maa tai

isäni (ja äitini) maa, jos halutaan luopua vertauskuvallisuudesta ilmaisusta. Minulle se on tämä maa, ja vaikka täällä elää pyttymäisiäkin ihmisiä ja vaikka sananlasku suomalaisesta rehellisyydestä joutuukin kovalle koetukselle ja vaikka "verot verta juovat" ja seurakuntakin maksattaa hautauksista ja koululaitos "sortaa" lapsiani, niin kuin "sorsi" minuakin ja vaikka olen ollut joskus jos en työtä vailla, niin kuitenkin valla palkkaa ja siitä huolimatta hyvin usein rahatta, niin... ei ole tullut mieleen muutakaan isänmaata. Joskus on jossain ulkomailla tullut mieleen, että tässä voisi asua, jos olisi pakko olla pois, olla ja kirjoittaa — oman maan asioista.

Olen koettanut tulla ulos itsestäni, päästä katsomaan itseäni ja kaltaisiani sivusta. Yhtä ja toista luulenkin ymmärtäväni. Eiköhän vain juuri nuoruusvuosinani sana isänmaa tai oikeastaan sen johdannaiset isänmaallisuus ja isänmaallinen saaneet väärän sivumaun. Kieltäähän ei voi, että

oli niitäkin, joiden mielestä vain niin ja niin ajatteleva oli isänmaallinen. Olipa joukosamme sellaisiakin, joiden mielestä isänmaallisuutta osoitettiin lähinnä juhlin ja paraatein. Mielestäni on pantu liian paljon painoa tällaisten tärkelevien, mutta hengeltään yksinkertaisten ihmisten vuuhotukselle. Mielipiteiden muodostukseen vaikutti sitten tietysti seuraavakin seikka. Huomattava osa niistä, jotka vilpittömässäkin mielessä ja turhia tärkeilemättä kokoon tulivat isänmaan nimissä järjestettyihin tilaisuuksiin, pystyi arkioloissaan levittämään voita leivän päälle enemmän kuin ne, jotka olivat arasti seinävierillä. Syntyi ajatuskieroumia.

Sitten tultiin aikoihin, jolloin joidenkin (tuo piti harventaa) mielestä tarvittiin määrätty värikin, ennen kuin oli "isänmaallinen". Otetaan nyt nämä äärimmäisyydet. Piti olla musta. Musta tuli siitä, kun toisten mielestä piti olla punainen, ennen kuin oli näiden toisten mielestä oikealla tavalla edistyskellinen. Punainen on kauan ollut kapinan väri. Tuossa vaiheessa se oli nimenomaan poliittisesti ei-

suomalainen väri, ulkopoliittisesti leimattu. Mutta sitten tuli mustastakin kapinan väri. Ja mustakin oli ulkopoliittisesti leimattu. Näissä rytköissä lankesi musta varjo valkeankin ylle, puoluepolitiikasta riippumattoman kansallisuusaatteen ja itsenäisyysajattelun ylle.

Talvisota osoitti suomalaisille, että kaikilla oli, palkkaluokkaan ja puolueväriin katsomatta, isänmaa. Se sama, jonka sosialistit ja porvarit 49 vuotta sitten julistivat itsenäiseksi.

Tuntuu oudolta, kun kuulee sota-aikana syntyneiden nuorten kieltävän isänmaansa. Kuten sanoin, tällaisiakin tapaa. Mutta kieltäminen on kyllä vain näennäistä, on kysymys sana- ja ajatussekaannuksista. Kieltäjä kuvittelee, että tätä maata ei muka ole tarkoitettu hänelle, kun ei hänen joskus raisuja mielipiteitään hyväksytä, tuntuupa huulevan, että nuoren kapinoitsijan ei sallittaisi elää ja hengittää. Isänmaata ei kuitenkaan vapaassa maassa asuvan tarvitse pyytää keneltäkään. Hänellä on se useimmiten jo syntymälahjana. Isänmaa on, me elämme isänmaassa, vaikka emme pu-

hukaan siitä niin paljon kuin tässä. Isänmaallisuuttamme meidän pitää osoittaa työllä ja jälleen työllä, mutta pelkkä omanvoitonpyynti ei ole isänmaallisuutta (jos kohta joutuu umpikujaan, jos sanoo näin: omanvoitonpyynti on epäisänmaallista). Moni on kuollut isänmaan puolesta, kuka enemmän, kuka vähemmän vapaaehtoisesti. Moni pakosta, kun ei annettu valinnanvaraa. Sivistynyt ihminen antaa rauhan kuolleille ja kunnioittaa heidän muistoaan. Näin on tapana sekä kristityissä että ei-kristityissä piireissä. Eniten pitäisi muistaa henkiin jääneitä ja heidän kärsimyksiään. Joka ei tätä tunnusta, hän ei ole isänmaallinen. Onneksi sellaisia ei ole monta. Pelkkä puhe ei riitä.

Nykysuomen sanakirja sanoo, että isänmaa on valtio, jossa joku on syntynyt, syntymämaa... maa tai valtio, jonka kansalainen joku on t. johon hän tuntee kuuluvansa, kotimaa, oma maa.

Isänmaallisuus ja kansainvälisyys eivät ole vastakohtaisia käsitteitä.